एवंसुखादिहेतूनांप्राक्कर्मणामस्तित्वंबुत्ध्वासकलकर्मोच्छेदाययोगमाश्रयेदितिसूचितंतदेवव्याचष्टे मनइतिद्वाभ्यां मनोमयोरथःशरीरं तदेवरथइवलोकांतरगतिसाधनं इंद्रियार्थाःशब्दादयोहयाइववाहकाय स्यतं प्राप्ययोज्ञानसंभूतैस्तत्तदाकारवृत्तिसंवलितैरश्मिभिश्चिद्वाभिर्गच्छतिविषयांश्चिन्मयत्वेनैवपश्यतिसबुद्धिमान् देहंप्राप्यब्रह्मभावेनविश्वंपश्यन्मुच्यतइत्यर्थः ॥ १ ॥ अन्वयमुक्त्वाव्यतिरेकमाह सेवेति आश्रितेनयत्किंचिदालंबनमनाश्रितेननिरालंबनेनमनसास्थितस्य अतएववृत्तिहीनस्यपुंसःसेवाभक्तिर्ध्यानरूपेश्वरप्रणिधानंशस्यते निर्विकल्पसमाधिनाऽवस्थानंश्रेष्ठमित्यर्थः हेद्विज कीदृशीसेवाअतिह स्तान्निर्वृत्ताहस्तशब्देनतत्साध्यंकर्मलक्ष्यते अतिहस्तोऽतिक्रांतकर्मा सर्वपाप्मानंतरतिनैनंकृताकृतेतपतः क्षीयंतेचास्यकर्माणीत्यादिश्रुतिभ्यःक्षीणकर्माब्रह्मवित्तंप्राप्यनिर्वृत्तानिष्पन्नासदाचार्यप्रसादाल्लब्ध्वा नतुपरस्परात्तुल्यान्निर्वृत्ता परोक्षज्ञानिनांनपरस्परोपदेशेऽधिकारःकिंत्वपरोक्षज्ञान्येवउपदेष्टायुक्तइत्यर्थः यथोक्तं परोक्षज्ञानमात्रेणनाचार्यत्वेनियुज्यतइति तद्विज्ञानार्थंसगुरुमेवाभिगच्छेत्समित्पाणिःश्रो

पराशरउवाच मनोरथरथंप्राप्यइंद्रियार्थहयंनरः॥ रश्मिभिर्ज्ञानसंभूतैर्योगच्छतिसबुद्धिमान्॥ १ ॥ सेवाश्रितेनमनसावृत्तिहीनस्यशस्यते ॥ द्विजाति हस्तान्निर्वृत्तानतुतुल्यात्परस्परात्॥ २ ॥ आयुर्नसुलभंलब्ध्वानावकर्षेद्विशांपते॥ उत्कर्षार्थंप्रयतेतनरःपुण्येनकर्मणा॥ ३॥ वर्णेभ्योहिपरिभ्रष्टोनवैसंमानम र्हति॥ नतुयःसत्क्रियांप्राप्यराजसंकर्मसेवते॥ ४॥ वर्णोत्कर्षमवाप्नोतिनरःपुण्येनकर्मणा॥ दुर्लभंतमलब्ध्वाहिहन्यात्पापेनकर्मणा॥ ५॥ अज्ञानाद्धिकृतंपा पंतपसैवाभिनिर्णुदेत्॥ पापंहिकर्मफलतिपापमेवस्वयंकृतं॥ तस्मात्पापंनसेवेतकर्मदुःखफलोदयं॥ ६॥ पापानुबंधंयत्कर्मयद्यपिस्यान्महाफलं॥ तन्नसेवेत मेधावीशुचिःकुशलिनंयथा॥ ७॥ किंकष्टमनुपश्यामिफलंपापस्यकर्मणः॥ प्रत्यापन्नस्यहिततोनात्मातावद्विरोचते ॥ ८ ॥ प्रत्यापत्तिश्चयस्येहबालिशस्यन जायते॥ तस्यापिसुमहांस्तापःप्रस्थितस्योपजायते॥ ९॥ विरक्तंशोध्यतेवस्त्रंनतुकृष्णोपसंहितं॥ प्रयत्नेनमनुष्येंद्रपापमेवंनिबोधमे ॥ १० ॥

त्रियंब्रह्मनिष्ठं उपदेक्ष्यंतितेज्ञानंज्ञानिनस्तत्त्वदर्शिनइतिश्रुतिस्मृत्योर्ब्रह्मनिष्ठंतत्त्वदर्शिनइतिविशेषणाच्च ॥ २ ॥ एतदेवशीघ्रंसाधनीयमित्याहायुरिति नसुलभंकिंतुदुर्लभं नावकर्षेत्विषयसेवनैर्ननाशयेत् किं तुपुण्येनकर्मणाउत्कर्षार्थमुत्तरोत्तरश्रेष्ठभूमिलाभार्थंप्रयतेत ॥ ३ ॥ वर्णेभ्योवृत्रगीतासूक्तेभ्यःषड्भ्यःकृष्णधूम्रनीलरक्तहारिद्रशुक्लेभ्यःसत्वरजस्तमसांह्रासवृद्धितारतम्यात्कल्पितेभ्यःपरिभ्रष्टः उच्चवर्णान्नी चवर्णप्राप्तःसंमानंश्रैष्ठ्यंनार्हति परिभ्रष्टत्वमेवव्याचष्टे नत्विति ॥ ४ ॥ तंवर्णोत्कर्षमलब्ध्वाकुपुरुषः पापेनात्मानंहन्यात्नानानरकपातेनहिंस्यात् ॥ ५ ॥ पापंदुःखं पापंकर्मेतिसंबंधः ॥ ६ ॥ कुशलिनंका रुकं चंडालविशेषमित्यर्थः ॥ ७ ॥ कुत्सितंचतत्कष्टंचकिंकष्टं ततःपापाद्धेतोः प्रत्यासन्नस्यविपरीतदृष्टेः अनात्मादेहादिरेवविशेषेणआत्मत्वेनरोचते ॥ ८ ॥ प्रत्यापत्तिःवैराग्यं प्रस्थितस्ययोगेप्रवृत्तस्य उ त्तरभूम्यलाभात्तापोजायते प्रस्थितस्यमृतस्यवातापोनरकजः ॥ ९ ॥ विरक्तंस्वतःशुद्धंसत्विपरीतेनरागेणाक्रांतंवस्त्रंशोध्यते परंतुकृष्णेनभल्लातकेनउपसंहितंरक्तंनशोध्यते एवंमेमत्तःपापंकिंचिच्छोधितुं शक्यंकिंचिदशक्यमितिनिबोधबुध्यस्व ॥ १० ॥

Digitized by Google